

ПЕРТИН ЛІНІЇ ЗІТКНЕННЯ ЧЕРЕЗ КОНТРОЛЬНІ ПУНКТИ В'ЇЗДУ-ВИЇЗДУ

МОНІТОРИНГОВИЙ ЗВІТ

Вересень 2018

ЗМІСТ

	ВСТУП	3
	КОРОТКИЙ ОГЛЯД	3
1	ДЕМОГРАФІЯ РЕСПОНДЕНТІВ	4
2	МІСЦЕ ПРОЖИВАННЯ, ПЕРЕМІЩЕННЯ ТА ПОВЕРНЕННЯ	5
3	ПРИЧИНИ, ЧАСТОТА ТА ТРИВАЛІСТЬ ПЕРЕТИНУ	6
4	ЧИННИКИ, ЩО ВИКЛИКАЮТЬ ЗАНЕПОКОЄННЯ ПІД ЧАС ПЕРЕТИНУ ЛІНІЇ ЗІТКНЕННЯ	9
5	НЕМОЖЛИВІСТЬ ПЕРЕТИНУ	11

ВСТУП

Цей звіт містить інформацію, зібрану протягом вересня Благодійним Фондом «Право на захист» у межах опитування на п'яти контрольних пунктах в'їзду-виїзду (КПВВ) на неконтрольовані Урядом України території (НКУУТ), що регулярно проводиться з червня 2017 року. КПВВ розташовані в Донецькій («Майорське», «Мар'їнка», «Гнутове» та «Новотроїцьке») та Луганській («Станиця Луганська») областях. Опитування є частиною моніторингу порушення прав населення, що постраждало від конфлікту, та проводиться в межах проекту «Адвокація, захист та правова допомога внутрішньо переміщеним особам України», що реалізується БФ «Право

на захист» за підтримки Агентства ООН у справах біженців (UNHCR). Мета опитування — вивчити причини та проблеми осіб, які подорожують між НКУУТ і територіями, контрольованими Урядом України (КУУТ), а також умови та ризики, пов'язані з перетином лінії зіткнення через КПВВ. Важливо зазначити, що результати опитування не можуть бути екстрапольовані на всіх, хто перетинає лінію зіткнення, але допомагають виявляти потреби, і тенденції, а також забезпечувати доказову базу для адвокаційної діяльності. Методологія збору даних була однаковою на всіх КПВВ. Представники БФ «Право на захист» опитували цивільних осіб на КПВВ у

пішохідній та автомобільній чергах до або з КУУТ. Опитування проводилось анонімно та на добровільних засадах. Усі опитані були поінформовані щодо мети опитування. В основу звіту покладено дані, зібрані у вересні 2018 року протягом 31 візиту на п'ять КПВВ. Цей звітний період відзначився переходом усіх КПВВ на осінній режим роботи (від 6:00 — 20:00 влітку до 7:00 — 18:30 восени), початком навчального року, ремонтними роботами на КПВВ «Мар'їнка», «Новотроїцьке» та «Станиця Луганська», а також тимчасовим закриттям КПВВ «Станиця Луганська» у зв'язку з реконструкцією (2–7 вересня).

КОРОТКИЙ ОГЛЯД

- Загальне демографічне співвідношення залишається порівняно стабільним протягом усіх етапів опитування. Жінки, старші за 60 років, становлять переважну більшість респондентів.
- Абсолютну більшість респондентів (89%) становили мешканці НКУУТ. Мешканці КУУТ мають значно менше причин подорожувати через лінію зіткнення, ніж мешканці НКУУТ, що залишається сталим трендом. Попри те, що основні причини перетину лінії зіткнення майже не змінюються, спостерігаються незначні сезонні коливання (наприклад, зменшення кількості осіб, що їздили на відпочинок).
- 17 вересня відбулась урочиста презентація оновленого КПВВ «Мар'їнка» після завершення реконструкції. 28 вересня розпочалась реконструкція на КПВВ «Новотроїцьке». Протягом звітного періоду все ще тривала реконструкція КПВВ «Станиця Луганська».
- Оскільки кількість автоматизованих робочих місць із перевірки документів та співробітників Державної прикордонної служби була збільшена в межах проведення реконструкції, черги на КПВВ «Станиця Луганська» суттєво зменшилися. Водночас реконструкція на КПВВ «Мар'їнка» не мала суттєвого впливу на пропускну спроможність, але покращила умови очікування.
- Більшість респондентів витратила від 2 до 5 годин на перетин лінії зіткнення. Найбільше часу займав перетин лінії зіткнення через КПВВ «Мар'їнка». Час очікування на КПВВ «Станиця Луганська» був найкоротшим. Процес перетину був більш тривалим на блокпостах НКУУТ на всіх КПВВ, крім «Станиця Луганська».

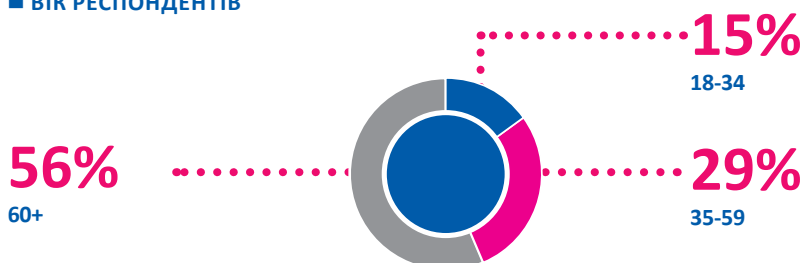
КПВВ «Станиця Луганська»,
Мобільне відділення «Ощадбанку»

1 ДЕМОГРАФІЯ РЕСПОНДЕНТІВ

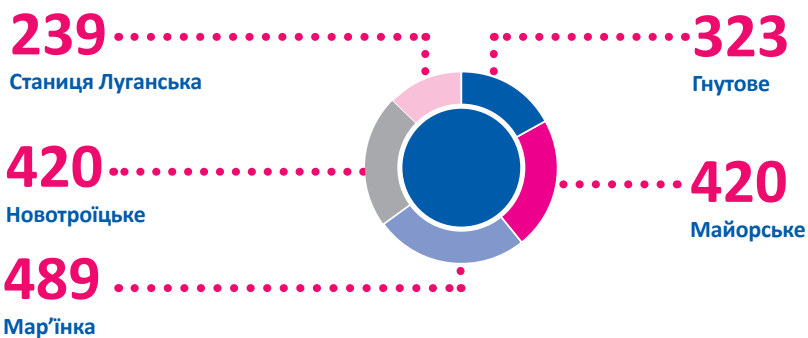
Протягом звітного періоду представники БФ «Право на захист» опитали **1,891** осіб, які перетинали лінію зіткнення. 49% із них подорожували на КУУТ, 51% — на НКУУТ.

Більшість опитаних була жіночої статі (66%), 34% становили особи чоловічої статі. 8% усіх респондентів подорожували з дітьми. Особи похилого віку залишаються найбільшою віковою групою (56% усіх респондентів), що, найімовірніше, пов'язано з адміністративними процедурами, які особи з реєстрацією на НКУУТ мусять проходити для отримання пенсій та соціальних виплат. Демографічне співвідношення респондентів залишається доволі стабільним протягом усього часу проведення опитування.

■ ВІК РЕСПОНДЕНТІВ

■ КІЛЬКІСТЬ РЕСПОНДЕНТІВ

КПВВ «Гнучове»

2 МІСЦЕ ПРОЖИВАННЯ, ПЕРЕМІЩЕННЯ ТА ПОВЕРНЕННЯ

96% респондентів зазначили, що проживали на НКУУТ до початку конфлікту. 92% з них також зазначили, що проживають на НКУУТ під час проходження опитування. Згідно з цими показниками, мешканці КУУТ мають набагато менше причин перетинати лінію зіткнення у порівнянні з мешканцями НКУУТ. Порівняння з минулими місяцями демонструє сталість цього тренду. З 4% (80 осіб), які проживали на КУУТ до початку конфлікту, 13 осіб стверджували, що на час проходження опитування проживали на НКУУТ. 9 із них були у віці від 18 до 34 років.

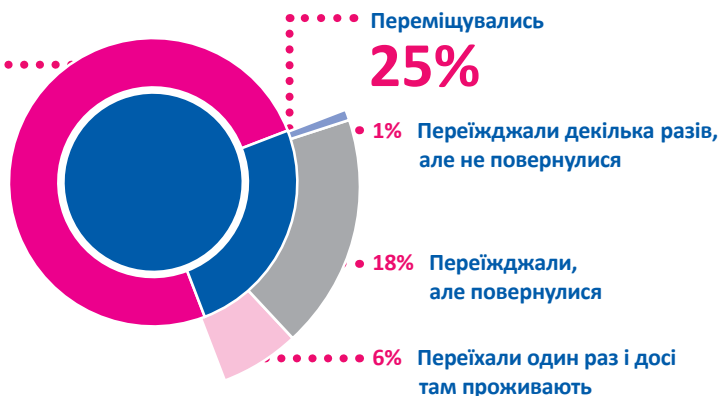
75% усіх респондентів ніколи не змінювали місце свого проживання внаслідок конфлікту. Більшість респондентів, які змінювали місце свого проживання принаймні один раз (18% загальної кількості респондентів), повернулися до свого постійного місця проживання. Втім, опитування не містить даних про те, коли вони повернулися. Більшість респондентів, які змінювали місце свого проживання принаймні один раз (18% загальної кількості респондентів), повернулися до свого постійного місця проживання. Втім, опитування не містить даних про те, коли вони повернулися.

Респонденти вказали декілька причин, що змусили їх повернутися до місць, де вони проживали до початку конфлікту. Найпоширенішими причинами для повернення були бажання проживати вдома (53.6%) та стабілізація ситуації (50%). Неможливість залишити житло без нагляду через страх втратити майно (49.1%) та висока вартість оренди (42.5%) також були поширеними причинами повернення.

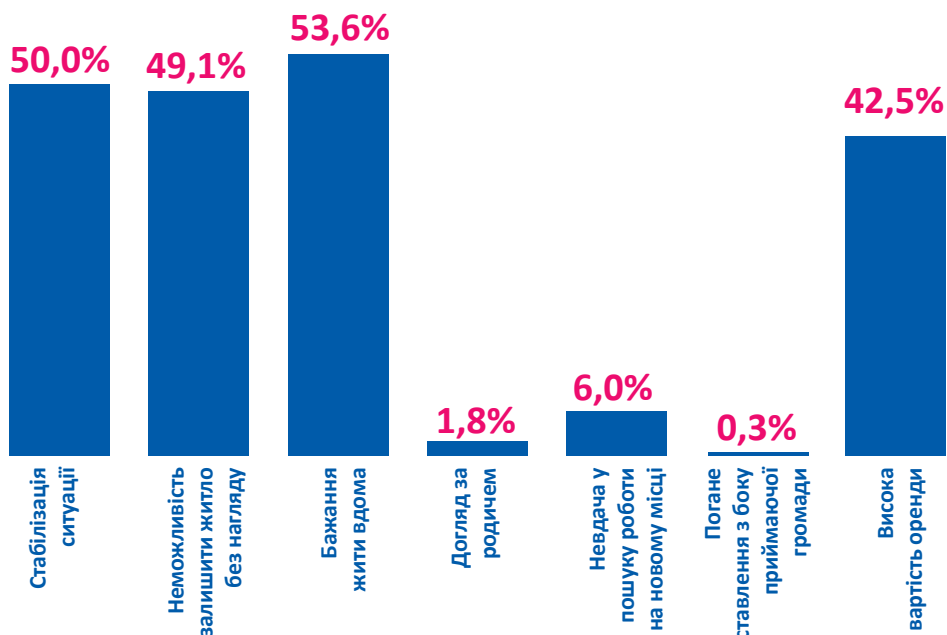
■ ПЕРЕМІЩЕННЯ

Не переміщувались

75%

■ ПРИЧИНИ ПОВЕРНЕННЯ²

Незважаючи на значну різницю в співвідношенні причин повернення у порівнянні з попереднім періодом (наприклад, в серпні 63.5% осіб, що повернулися, пояснили своє рішення стабілізацією ситуації, тоді як у вересні цю відповідь зазначило на 21% менше респондентів), порівняння даних опитування з різних етапів є неприпустимим, оскільки опитування не передбачає збирання інформації

про те, коли саме особа змінила місце проживання. У вересні жоден респондент не зазначив переїзд на постійне місце проживання серед причин перетину лінії зіткнення. Від початку року було зафіксовано лише 15 таких випадків. Загалом, ознак активного повернення внутрішньо переміщених осіб (ВПО) не спостерігається.

¹ Важливо зазначити, що результати опитування не охоплюють внутрішньо переміщених осіб та мешканців НКУУТ, які не подорожують через лінію зіткнення.

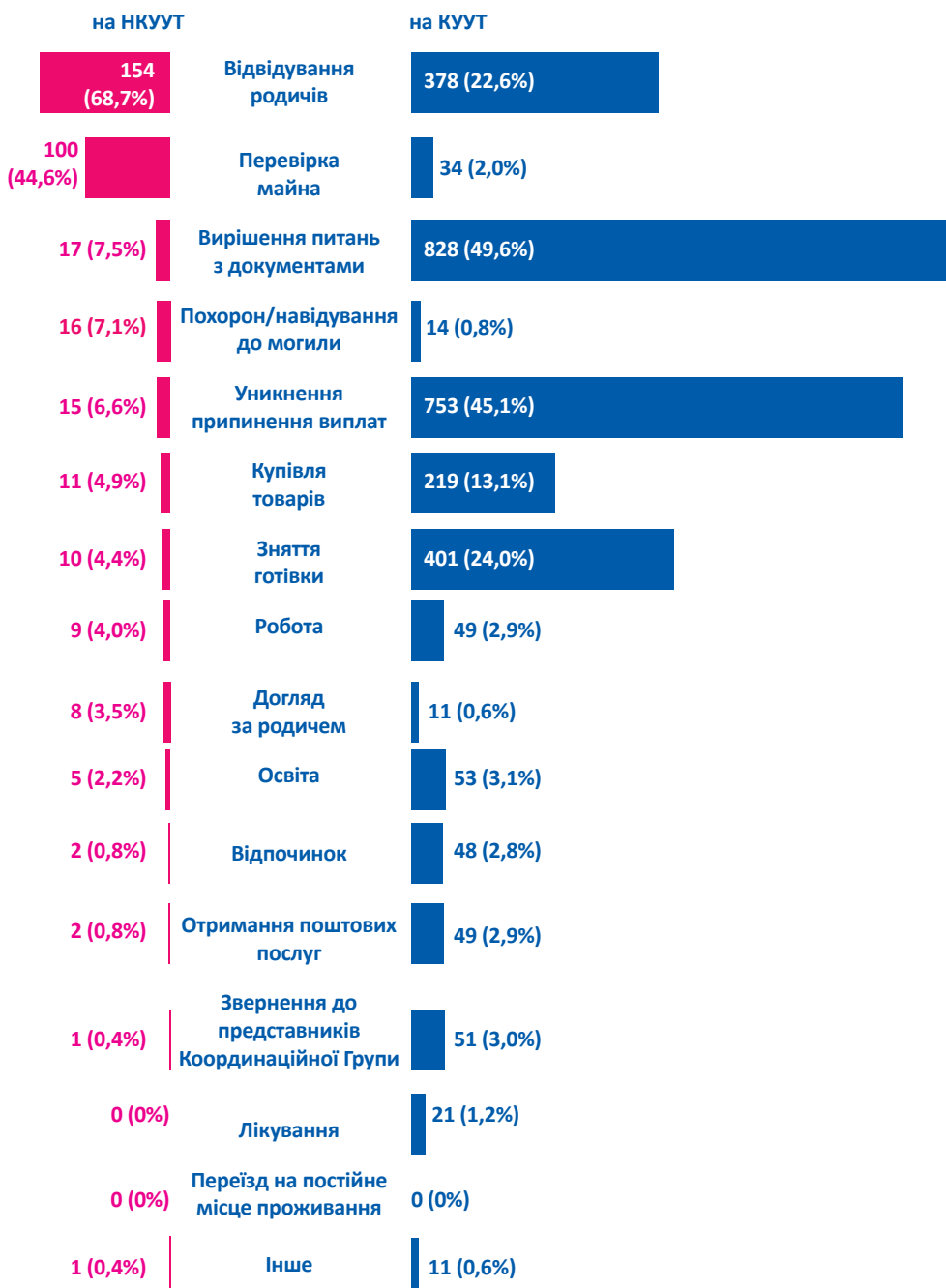
² Респонденти могли обрати декілька причин.

3 ПРИЧИНИ, ЧАСТОТА ТА ТРИВАЛІСТЬ ПЕРЕТИНУ

Лише 12% усіх респондентів зазначили НКУУТ пунктом призначення своєї подорожі. Причини перетину суттєво відрізняються залежно від напрямку здійснення подорожі. Найбільш поширеними причинами для відвідування КУУТ були розв'язання проблем із документами, уникнення припинення виплат унаслідок перевищення 60-денного терміну відсутності на КУУТ, навідування родичів та зняття готівки. Оскільки літній сезон завершився, кількість респондентів, що їздили на відпочинок, зменшилася на 10%. На НКУУТ найчастіше подорожували аби відвідати родичів та перевірити майно.³

Причини перетину також відрізнялися залежно від вікової групи респондентів. Особи, у віці понад 60 років переважно подорожували аби розв'язати проблеми з державними структурами, документами або банківськими сервісами, тоді як респонденти у віці від 18 до 34 переважно навідували родичів та подорожували задля отримання освіти.

■ ПРИЧИНИ ПЕРЕТИНУ

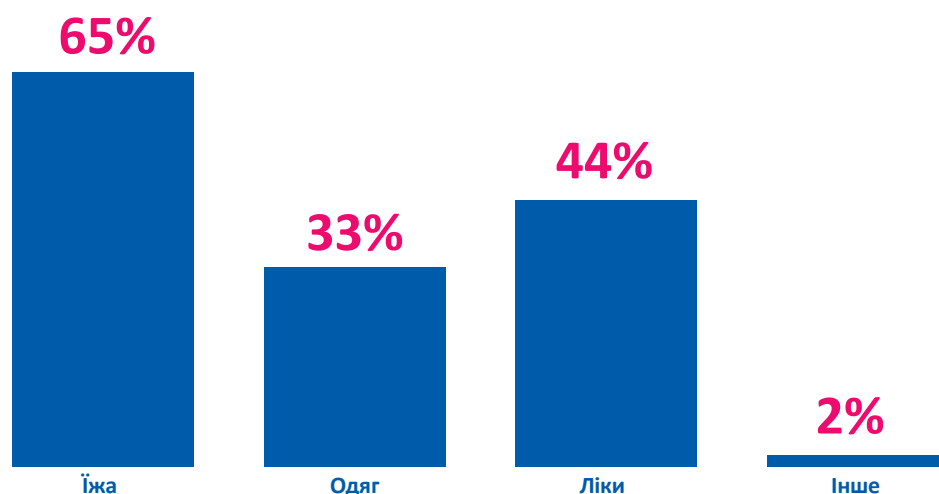
³ Відсоток розраховувався відповідно до кількості осіб, які зазначили КУУТ або НКУУТ пунктом призначення їхньої подорожі.

12% усіх респондентів зазначили купівлю товарів серед причин перетину лінії зіткнення. 95% цих респондентів подорожували на КУУТ. Продукти харчування залишаються найбільш затребуваним товаром. Кількість респондентів, що подорожували аби придбати ліки, зросла на 7% у порівнянні із серпнем. Серед інших товарів респонденти переважно зазначали побутові прилади та запчастини для автомобілів.

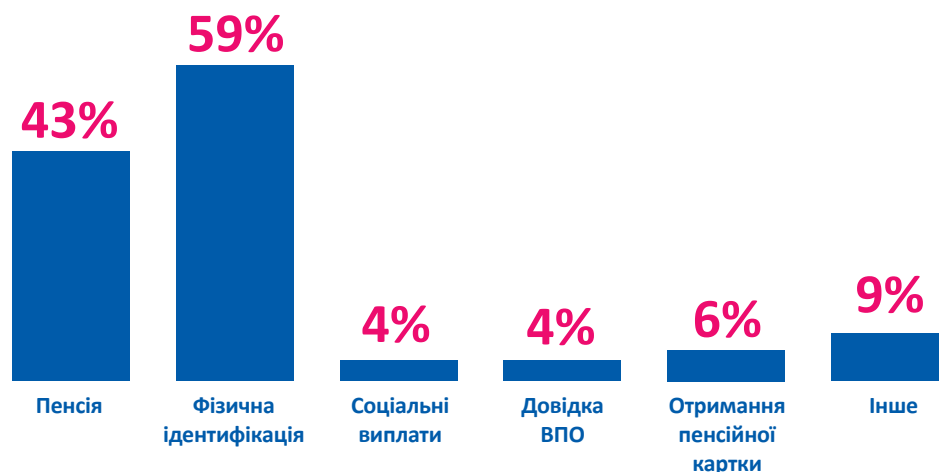
Потреба пройти фізичну ідентифікацію в Ощадбанку (59% усіх респондентів, що перетинають лінію зіткнення для розв'язання проблем із документами) та питання щодо пенсії (43%) залишаються найбільш поширеними проблемами із документами. Серед інших причин респонденти переважно називали подачу документів для отримання внутрішнього або закордонного паспорту.

Суттєвих змін частоти перетинів у порівнянні із серпнем не спостерігалося. Більшість респондентів (65%) стверджувала, що перетинає лінію зіткнення раз на квартал. Зважаючи на розподіл за віком, таке співвідношення, найімовірніше, пов'язане з вимогами українського законодавства щодо отримання пенсій та соціальних пільг особами, які зареєстровані на НКУУТ, такими, як перевірка фактичного місця проживання та фізична ідентифікація в «Ощадбанку».

■ ТОВАРИ, ЯКІ КУПУЮТЬ

■ ТИПИ ПИТАНЬ СТОСОВНО ДОКУМЕНТІВ

■ ЧАСТОТА ПЕРЕТИНУ ЛІНІЇ ЗІТКНЕННЯ (ЗА ВІКОМ)

18-34

35-59

60+

14% усіх опитаних осіб зазначили, що вже перетинали лінію зіткнення раніше протягом цього звітного періоду. Подальші графіки в даному розділі містять інформацію щодо тривалості перетину лінії зіткнення у вересні. Більшість (48%) цих респондентів витратила від 4 до 5 годин на проходження КПВВ з обох боків лінії зіткнення (КУУТ та НКУУТ). Процес перетину дещо прискорився в порівнянні із серпнем: кількість респондентів, які витратили 2–3 години, зросла на 6%, тоді як тривалість понад 5 годин зазначали на 4% рідше. Протягом усього місяця спостерігалися проблеми з транспортом, особливо на КПВВ «Мар'їнка». Кількість автобусів, що їздили в буферній зоні (між КПВВ КУУТ та НКУУТ), була недостатньою, з огляду на велику кількість осіб, що прибуває з НКУУТ.

З усіх п'яти КПВВ у вересні та серпні найбільш тривалим був перетин лінії зіткнення через КПВВ «Мар'їнка». Понад 60% респондентів, які подорожували через КПВВ «Мар'їнка» у вересні, витрачали на це 4 години та більше. Згідно зі спостереженнями, зробленими під час моніторингових візитів, завершення реконструкції не вплинуло на пропускну спроможність чи темп роботи на КПВВ «Мар'їнка». Втім, оскільки реконструкція завершилася лише 17 вересня, даних для підтвердження інформації статистичними даними було недостатньо.

■ ТРИВАЛІСТЬ ПОПЕРЕДЬОГО ПЕРЕТИНУ ЛІНІЇ ЗІТКНЕННЯ

Вересень

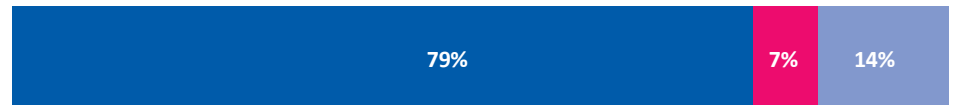
Серпень

■ Менше 1 години ■ 1-2 години ■ 2-3 години
 ■ 4-5 годин ■ 5+ годин ■ Немає відповіді

■ ТРИВАЛІСТЬ ОЧІКУВАННЯ НА РІЗНИХ КПВВ

Вересень

Серпень

■ Довше на НКУУТ ■ Довше на КУУТ
 ■ Приблизно однаково ■ Не відповіли

Найбільшою частка респондентів, які витрачали менше 2 годин на перетин лінії зіткнення, була на КПВВ «Станиця Луганська», де спостерігалось значне зменшення черг унаслідок реконструкції. Ця тенденція спричинена збільшенням кількості співробітників КПВВ та автоматизованих робочих місць із перевірки документів. Важливо зазначити, що міст через річку пошкоджений і дороги для транспорту немає, тому піший перехід між КПВВ КУУТ та НКУУТ займає близько години. Більшість респондентів (69%) зазначила, що витратила більше часу на проходження контрольних пунктів

на НКУУТ, що збігається з даними попередніх етапів опитування. Така тенденція корелює з інформацією, отриманою під час моніторингових візитів: особи, які перетинають лінію зіткнення, регулярно скаржилися на повільну роботу блокпостів на НКУУТ. «Станиця Луганська» залишається єдиним КПВВ, де більшість респондентів (82.6%) вказала, що витратила більше часу на проходження контрольних пунктів на КУУТ. Згідно з моніторинговою інформацією, процедури контролю на цьому КПВВ усе ще є ретельнішими з боку КУУТ, ніж на НКУУТ.

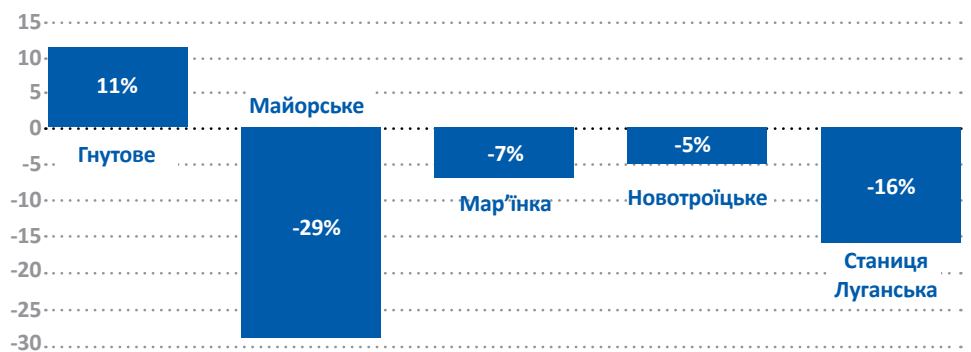
4 ЧИННИКИ, ЩО ВИКЛИКАЮТЬ ЗАНЕПОКОЄННЯ ПІД ЧАС ПЕРЕТИНУ ЛІНІЇ ЗІТКНЕННЯ

Рівень занепокоєності помітно знизився на всіх КПВВ, окрім «Гнучове». Таке зниження на КПВВ «Майорське» та «Станиця Луганська» переважно пов'язане зі зменшенням черг. Протилежна ситуація склалася на КПВВ «Гнучове», де певною мірою зросла кількість скарг щодо довгих черг та стану пішохідної зони. Відповідно до інформації, отриманої під час моніторингових візитів, черги переважно утворювалися на КПВВ НКУТ. Погіршення стану пішохідної зони було спричинене початком сезону дощів та неготовністю дорожнього покриття до погодних умов.

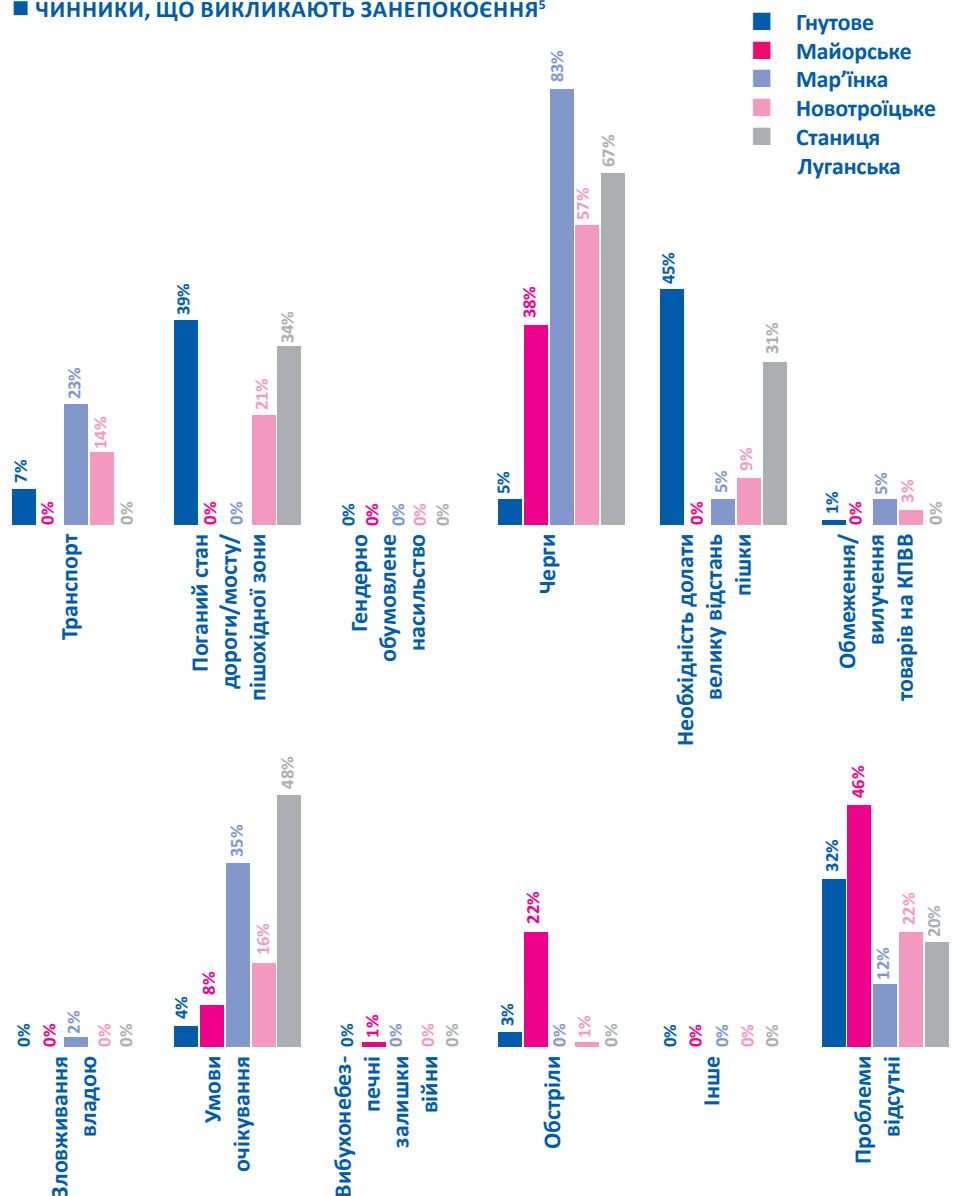
Довгі черги на КПВВ залишаються однією з найбільш поширених причин занепокоєності респондентів. Утім, кількість подібних скарг різко знизилася на КПВВ «Майорське» та «Станиця Луганська» (на 37.5% та 21% відповідно). Зниження на КПВВ «Станиця Луганська» пов'язане з реконструкцією, у межах якої було збільшено штат працівників ДПСУ та місць із перевірки документів. Відповідно до спостережень із моніторингових візитів, на КПВВ «Майорське» у вересні працювало більше місць із перевірки документів у зв'язку з завершенням сезону відпусток.

Попри те, що реконструкцію на КПВВ «Мар'їнка» було завершено, суттєвих змін у чинниках занепокоєння не спостерігалось. Кількість співробітників ДПСУ та місць для перевірки документів не збільшилася, тож пропускна спроможність КПВВ залишилася незмінною. Під час моніторингових візитів на КПВВ «Мар'їнка»

■ ДИНАМІКА ЗАГАЛЬНОГО РІВНЯ ЗАНЕПОКОЄНОСТІ

■ ЧИННИКИ, ЩО ВИКЛИКАЮТЬ ЗАНЕПОКОЄННЯ⁵

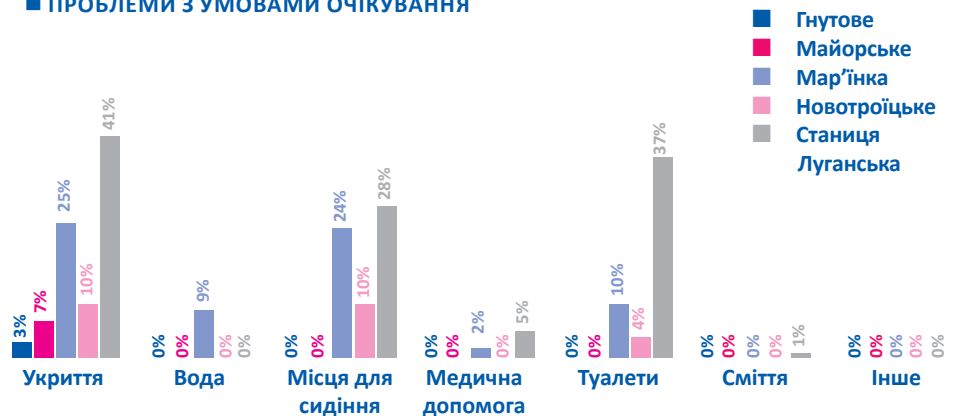
⁵ Респонденти могли обрати декілька причин.

спостерігалось, що великі черги часто бувають спричинені недостатньою кількістю працівників Державної фіскальної служби. Респонденти також скаржилися на високу вартість проїзду, недостатню кількість автобусів та відсутність розкладу рейсових автобусів.

11 осіб на КПВВ «Мар'їнка» скаржилися на зловживання владою у формі словесних образ працівниками на КПВВ «Мар'їнка». Монітори звернули увагу, що люди часто не наважуються повідомляти про подібні ситуації, тож рівень занепокоєності з цього приводу, ймовірно, занижений.

Умови очікування залишалися причиною значного занепокоєння. Більшість скарг стосувалася недостатньої кількості, незручного розташування або поганого стану навісів від сонця та дощу, місць для сидіння та туалетів. Загалом, ступінь тяжкості ризиків захисту не зазнав суттєвих змін у порівнянні із серпнем. Відповідно до інформації, отриманої під час моніторингових візитів, попри завершення реконструкції на КПВВ «Мар'їнка», умови очікування на «нульовому» блокпості залишилися незадовільними. Брак туалетів, місць для сидіння та навісів залишається важливою проблемою, оскільки саме на «нульовому» блокпості люди часто змушені чекати на автобус протягом

■ ПРОБЛЕМИ З УМОВАМИ ОЧІКУВАННЯ

тривалого часу. Монітори також повідомили, що баки з питною водою досі розташовані поза територією КПВВ «Мар'їнка». Працівники КПВВ не дозволяють людям покидати територію КПВВ без втрати їхнього місця в черзі, тож доступ до води залишається обмеженим. Протягом перших днів після публічного відкриття оновленого КПВВ «Мар'їнка» туалети були закриті, що спричинило значну кількість скарг. Монітори на КПВВ «Мар'їнка» також зазначають, що попри загальні позитивні відгуки про реконструкцію, багато людей непокоїлися, що зміцнення інфраструктури на КПВВ може свідчити про «замороження» конфлікту та відмову від мешканців НКУУТ.

Попри те, що реконструкція на КПВВ «Станція Луганська» досі триває, уже помітні ознаки певних покращень за більшістю показників. У вересні нові туалети були встановлені на «нульовому» блокпості, включно з туалетами для осіб з інвалідністю. Також на КПВВ «Станція Луганська» були встановлені нові павільйони для очікування, пункти відпочинку з кімнатою матері та дитини, модулі Державної фіскальної служби, Державної прикордонної служби та фельдшерської допомоги. Реконструкція зони очікування в сукупності з покращенням погодних умов спричинила зниження кількості випадків втрати свідомості на КПВВ.

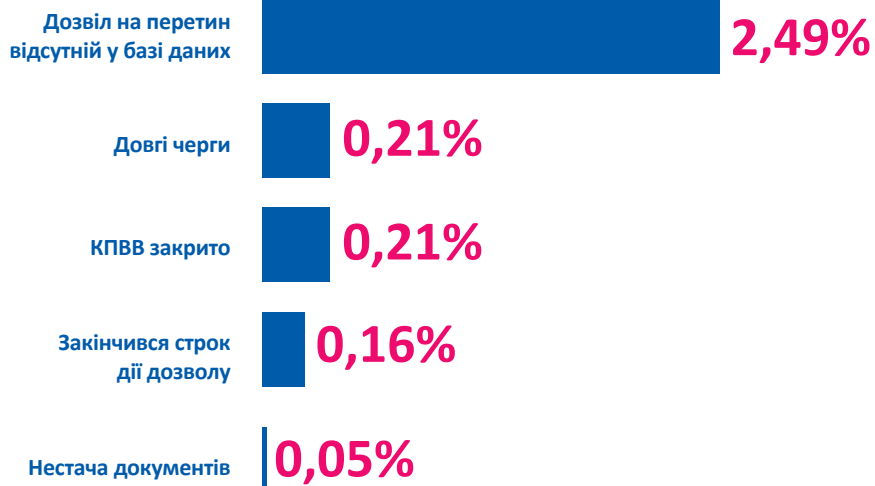
КПВВ «Мар'їнка»

5 НЕМОЖЛИВІСТЬ ПЕРЕТИНУ

Лише 3.1% всіх респондентів пригадали випадки, коли вони не змогли перетнути лінію зіткнення через КПВВ за останні 6 місяців. Відсутність дозволу на перетин була найбільш поширеною причиною таких випадків.

Відсутність представників Координаційної Групи на КПВВ «Гнутове», «Новотроїцьке» та «Станиця Луганська» унеможливує отримання дозволу безпосередньо на КПВВ.

■ ПРИЧИНИ НЕМОЖЛИВОСТІ ПЕРЕТИНУ⁶

КПВВ «Станиця Луганська». Реконструкція, укладка асфальту

⁶ Респонденти могли обрати декілька причин

За додатковою інформацією, будь ласка, звертайтеся:
pr@r2p.org.ua